

Egy kereszt lehetősége

KÖNYVKRITIKA - KÖVETÉSI TÁVOLSÁG - LXIII. évfolyam, 12. szám, 2019. március 22.

Esterházy Péter, Nádler István: Hét utolsó szó. Corvina Kiadó, Budapest, 2019, 96 oldal, 3990 Ft

A szenvedéstörténet a még felidézhető múlt valós jelenete: egy vallatás tanúi lehetünk. Ez emlékeztethet Nádas *Találkozására* (Mária kihallgatására, melyet élete szerelme rendel el) vagy akár Jeles András *Szenvedéstörténetére*, melyben Ámen alezredes (az ÁVÓ tisztje) szemszögéből követjük végig az általa levezényelt, kegyetlen kínzásokat, melyek során egyre jobban izgatja a szenvedés kérdése, egészen addig, hogy végül feláldozza (egy ablakkeretre feszíti) magát. Jean Améry *A kínvallatás* című, egyszerre teoretikus és megélt tapasztalaton alapuló, esszéjében arról ír, hogy a megkínzott számára az első ütéskor elveszik mindaz, amit a „világ iránti bizalomnak” nevezhetünk. Ezen túl nem marad számára más, csak az „álmélgodás a magát a kínvallatásban korlátlanul érvényesítő másik létezése fölött, és álmélgodás afölött, mivé lehet az ember saját maga: merő hússá és halállá.”

Ezt a határhelyzetet jeleníti meg Esterházy szövege, ahol csupán a másik oldalt, a kínzók beszédét halljuk. Ebben pontosan megfigyelhetők a megfélemlítés legkülönbözőbb eszközei, mindenekelőtt a testi agresszióval való fenyegetés: „Azt hiszed, patkány, hogy a fájdalom valami alsóbbrendű, *testi* dolog? Tévedsz.” De ugyanígy szerepet kap a szerettekkel való zsarolás is: „éjszaka behozatjuk az anyádat”. A nyomatókos terror („féljél / most igazán féljél”) célja egy név („egynévegynévegynévegynév”) kimondatása.

(...) Nádler absztrakt képkompozíciói egyszerre kapcsolódnak a zenéhez és a szöveghez, de egyiket sem illusztrálják. A festő a hét krisztusi kijelentést olyan tanításként értelmezi, mely lehetőséget nyújthat egy istenkép és istenhit nélküli transzcendencia élményre.